

UDK 271.2-055.2(497.5 Dubrovnik)“1651/1808“(093)

726.7-055.2(497.5 Dubrovnik)“1651/1808“(093)

Primljeno: 17. 10. 2013.

Prihvaćeno: 25. 11. 2013.

Izvorni znanstveni rad

Utemeljenje ženskoga samostana Sv. Katarine Sijenske u Dubrovniku

Minela Fulurija

Od izvora 61

20236 Mokošica

Republika Hrvatska

E-adresa: minelafulurija@gmail.com

U arhivu Biskupskoga ordinarijata u Dubrovniku nalazi se fond Regularium et Monialium s dragocjenim podacima o dubrovačkim ženskim samostanima i redovnicama za razdoblje od 1651. do 1808. godine. U ovome radu prikazat će se kada je i kojim sredstvima podignut dominikanski samostan Sv. Katarine Sijenske u Dubrovniku na ruševinama nekadašnjega samostana Sv. Petra. Rad će se temeljiti na upisima trećega sveska arhivskoga fonda Regularium et monialium, koji se odnosi na samostan Sv. Katarine Sijenske i može se podijeliti na dva dijela – u prvome dijelu govori se o izgradnji i utemeljenju samostana, dok drugi dio donosi sedam kataloga popisa redovnica, sestara dvorkinja i samostanskih kapelana koji će biti predmetom analize nekoga drugog rada. Uz uporabu drugih relevantnih izvora i literature središte interesa stavit će se na proces utemeljenja samostana kao i na pitanje koji su novci izdvojeni za izgradnju i održavanje samostana i njegovih redovnica.

Ključne riječi: samostan, redovnice, dominikanci, sv. Katarina, Dubrovnik

Uvod

Ženski samostani imali su posebno značenje za Dubrovnik o čemu svjedoči i činjenica da je unutar gradskih zidina do potresa 1667. godine postojalo osam ženskih samostana, dok je dvojbeno postojanje još tri samostana.¹ Najstariji od

¹ Svih osam samostana smjestilo se u južnome dijelu gradske jezgre počevši od Pustijerne pa sve do vrata od Pila. Pet ih je bilo posvećeno redovnicama benediktinskoga reda (Sv. Toma, Sv. Šimun, Sv. Marija od Kaštela, Sv. Andrija i Sv. Marko u Kalarinji, ranije posvećen Sv. Bartolomeju), dva redovnicama franjevačkoga reda (Sv. Klara, Sv. Petar), a jedan dominikankama (Sv. Mihajla Anđela). Zdenka

ženskih samostana bio je benediktinski samostan Sv. Šimuna, koji se prvi put spominje 1108. godine u naredbi dubrovačkoga nadbiskupa Dominika,² dok je najmlađi bio franjevački samostan Sv. Petra, zvan još i samostan Sv. Apostolâ, podignut na prijelazu 15. u 16. stoljeće.³ Postojanju tako velikoga broja ženskih samostana pomoglo je veliko blagostanje grada i Republike kao i velika briga koju su Dubrovčani pokazivali prema neopskrbljenim djevojkama te im, najčešće oporučno, ostavljali sredstva za udaju ili odlazak u samostan.⁴ Velikome broju ženskih samostana uvelike je pripomogao i dubrovački sustav naslijeđa u kojemu je sudbina cijele obitelji i roda ovisila o dobrim ženidbenim vezama koje su jamčile društveni uspjeh i bogatstvo te je brak prvenstveno smatran vezom obitelji a ne pojedinaca.⁵ Naime, da bi zaštitili imanja i ugled vlastite obitelji, dubrovačka vlastela držala se strogih pravila prilikom odabira bračnoga partnera svojoj djeci. Dok su dubrovački mladići u odlučivanju o stupanju u brak imali daleko veću autonomiju,⁶ dotle su djevojke u potpunosti ovisile o volji svojih roditelja, pogotovo oca.⁷ S obzirom da je u Dubrovniku vladala stroga

Marković, *Pjesnikinje starog Dubrovnika. Od sredine XVI do svršetka XVIII stoljeća u kulturnoj sredini svoga vremena*. Zagreb: JAZU, Odjel za suvremenu književnost, 1970., 347-349. Dvojbena je postojanje benediktinskih samostana Sv. Nikole, Sv. Stjepana i Sv. Petra. Ivan Ostojić, *Benediktinci u Hrvatskoj, sv. II*. Split: Benediktinski priorat, 1964., 418. Tako velik broj ženskih samostana može se opravdati činjenicom da je od navedenih samostana pet pripadalo benediktinskome redu koji su, za razliku od muških samostana istoga reda, građeni unutar gradskih zidina radi sigurnosti samih redovnica. Jozo Milanović, "Benediktinci na dubrovačkom području u okviru hrvatskoga benediktinskog redovništva." u: *Benediktinci na području dubrovačke nadbiskupije*. Dubrovnik: dubrovačka biskupija, 2010, 73.

² Ostojić, *Benediktinci u Hrvatskoj, sv. II*, 474; Marković, *Pjesnikinje starog Dubrovnika*, 348.

³ Lukša Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*. Zagreb: Izdanje Zavoda za arhitekturu i urbanizam Instituta za likovne umjetnosti JAZU, 1958., 72; Marković, *Pjesnikinje starog Dubrovnika*, 348. O franjevačkome redu općenito i ulozi franjevačkih samostana u urbanizaciji dubrovačke obale više u: Anđelko Badurina, *Uloga franjevačkih samostana u urbanizaciji dubrovačkog područja*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 1990.

⁴ Za vrijeme Dubrovačke Republike postojale su zaklade za udaju i za zaredivanje djevojaka kao i zaklade za redovnice, koje su novčano pomagale obiteljima koje nisu mogle same podnijeti teret potrebnih davanja. O tome više u: Kosta Vojnović, *Državni rizničari republike dubrovačke*. Zagreb: dionička tiskara, 1896., 15-20; Marković, *Pjesnikinje starog Dubrovnika*, 351.

⁵ Zdenka Janeković Römer, *Rod i Grad. Dubrovačka obitelj od XIII do XV stoljeća*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1994., 64.

⁶ Unatoč nešto većoj autonomiji prilikom sklapanja braka i mladići su svoje osobne želje i osjećaje morali podrediti obitelji i zajednici. Zapisnici Velikoga vijeća spominju više slučajeva u kojima su mladići nakon sklapanja bračnoga ugovora izbjegavali svadbu protiv čega je država više puta intervenirala zakonima i kaznenim mjerama. Zdenka Janeković Römer. *Maruša ili suđenje ljubavi*. Zagreb: Algoritam, 2007., 145.

⁷ Već je dubrovački Statut iz 1272. godine kodificirao pravo roditelja da žene ili udaju maloljetnu djecu, zakonitu i izvanbračnu, neovisno o njihovu pristanku. *Statut Grada Dubrovnika sastavljen godine 1272*, uredili Antun Šoljić, Zdravko Šundrica, Ivo Veselić. Dubrovnik: Državni arhiv u Dubrovniku, 2002., 4: 251, 283, 289.

endogamija,⁸ za vlasteoske kćeri postojale su samo dvije mogućnosti – udaja ili odlazak u samostan. Zbog visokih miraza⁹ koje su obitelji morale isplaćivati prilikom udaje kćeri, sve one za koje nije bilo dovoljno novca za isplatu miraza odlazile su u samostan.¹⁰

Dubrovnik je 6. travnja 1667. godine pogodio razoran potres čije su posljedice pojačane i požarima koji su pritom izbili. Uz ostale građevine i svih osam tadašnjih ženskih samostana djelomično je ili u potpunosti uništeno¹¹ te je poginuo i veliki broj redovnica.¹² Preživjele redovnice su, pak, zajedno s nadbiskupom Torresom spas pronašle u odlasku u Anconu.¹³ Unatoč velikome broju

⁸ Političko zatvaranje dubrovačkoga plemstva 1332. godine slijedile su i stroge ženidbene odredbe. Još od 13. stoljeća ženidbene veze počele su se sklapati u krugu istaknutih obitelji da bi, nakon zatvaranja Vijeća, takvi brakovi bili još rjeđi. Ako je do njih i dolazilo, onda je u pitanju prvenstveno bila siromašna vlastela koja je na taj način željela popraviti svoje materijalne prilike te djeca iz tih brakova nisu nasljeđivala vlasteoski položaj. Odredbom Velikoga vijeća od 12. ožujka 1462. godine mjere su postrožene pa je već i vlastelin oženjen pučankom gubio sva prava koja je imao kao pripadnik vlasteoskoga položaja. Janeković Römer, *Rod i grad*, 69-70; Zdenka Janeković Römer, *Okvir slobode, dubrovačka vlastela između srednjovjekovlja i humanizma*. Zagreb – Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1999., 69-73.

⁹ Za sklapanje braka miraz je bio obavezan i prema crkvenome i prema statutarnome pravu te su barem simboličan miraz morale imati i najsiromašnije djevojke. Sastojao se od određene svote novca, nakita, odjeće i opreme za kućanstvo, rjeđe i nekretnine, a njegov iznos ovisio je o društvenome položaju ženine obitelji. Janeković Römer, *Rod i Grad*, 78; Janeković Römer, *Maruša*, 133.

¹⁰ Janeković Römer, *Okvir slobode*, 202. Odlazak u samostan uslijed nemogućnosti plaćanja miraza svim kćerima primjetan je i u Italiji kao i u nekim drugim europskim zemljama. Helen Hills, "Cities and Virgins: Female Aristocratic Convents in Early Modern Naples and Palermo", *Oxford Art Journal* Vol. 22, No.1 (1999): 44-45; Elizabeth A. Leheldt, "Discipline, Vocation, and Patronage: Spanish Religious Women in a Tridentine Microclimate", *The Sixteenth Century Journal* Vol. 30, No. 4 (1999): 1024-1025; Silvia Evangelisti, "Wives, Widows, and Brides of Christ: Marriage and the Convent in the Historiography of Early Modern Italy", *The Historical Journal* Vol. 43, No. 1 (2000): 234, 240-241; Mary Laven, *Virgins of Venice. Enclosed Lives and Broken Vows in the Renaissance Convent*. London: Penguin books, 2003., 24-25.

¹¹ U popisu koji je sastavio Stjepan Gradić (1613.-1683.), tadašnji dubrovački poslanik pri Svetoj Stolici, mogu se pronaći i podaci o stanju svakoga samostana nakon potresa. Prema tome popisu šest samostana nastradalo je i od potresa i požara, jedan je stradao samo od posljedica potresa, dok je osmi odolio razornoj sili potresa, ali je izgorio u požaru koji je buknuo kao posljedica potresa. Đuro Körbler, *Pisma opata Stjepana Gradića Dubrovčanina senatu republike dubrovačke od godine 1667. do 1683*. Zagreb: JAZU, 1915., 109-110.

¹² Kosta Vojnović navodi kako je poginulo šezdeset redovnica, a spašene su šezdeset i dvije, dok je, prema Lukši Beritiću, u potresu poginulo više od polovice gradskoga stanovništva, a stradale su i dvije trećine redovnica, dok je potres preživjela sveukupno šezdeset i jedna redovnica. Kosta Vojnović, "Crkva i država u dubrovačkoj republici I", *Rad JAZU* 119 (1894): 41-43; Lukša Beritić, "Ubikacija nestalih građevinskih spomenika u Dubrovniku", *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 10 (1956): 76; Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 27, 32.

¹³ O putovanju u Anconu i sudbini preživjelih redovnica postoji sačuvano izvješće tadašnjega dubrovačkog nadbiskupa Torresa napisano 1667. godine. Radovan Samardžić, "Borba Dubrovnika za opsta-

poginulih,¹⁴ kao i velikim oštećenjima koja su pogodila grad i okolicu, preživjela vlastela veoma se brzo organizirala i pristupila obnovi političke vlasti.¹⁵ Potres se odrazio i na oblikovanje reprezentativne stambene arhitekture na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće, pri čemu je potreba brze obnove grada utjecala i na njegov izgled. Pristupajući obnovi grada, naime, pomno se pazilo da se ne naruši kontinuitet karaktera pojedinih dijelova grada te se posebna pozornost posvetila srednjovjekovno-renesansnoj strukturi grada. Novo shvaćanje gradskoga prostora nije bilo izvedeno po cijenu uništenja starije urbane strukture nego uz njezino maksimalno poštivanje, što posebno dolazi do izražaja u nastojanju da se nakon potresa, u što većoj mjeri, zadrži srednjovjekovni tlocrtni raspored ulica, trgova i blokova.¹⁶

U vrijeme kada se grad borio s egzistencijalnom ugroženošću¹⁷ i brigom o obnovi, dubrovačka vlada mislila je i na redovnice, pogotovo jer nije bila zadovoljna činjenicom da se njihove kćeri, sestre i rođakinje nalaze u stranoj zemlji te su veoma brzo za njih uredili muški samostan Sv. Nikole u Stonu kamo su redovnice bile privremeno smještene. U rodni grad vratile su se, pak, u kolovožu 1669. godine i do obnove njihovih samostana, opet privremeno, bile smještene

nak posle velikog zemljotresa 1667.g. arhivska građa (1667-1670)” u *Zborniku za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda*. Beograd: Srpska akademija nauka, 1960, 29-33; Ostojić, *Benediktinci u Hrvatskoj, sv. II*, 419.

¹⁴ O broju stradalih ljudi u potresu vidi: Stjepan Krivošić, *Stanovništvo Dubrovnika i demografske promjene u prošlosti*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti JAZU u Dubrovniku, 1990., 51; Nenad Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika 1. Korijeni, struktura i razvoj dubrovačkog plemstva*. Zagreb – Dubrovnik: HAZU – Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2011., 248-250, 270-273.

¹⁵ O prvim danima nakon potresa, izvješćima o preživjelima, pljačkanjima nastradaloga grada kao i o obnovi vlasti i samoga grada više u: Vinko Foretić, *Povijest Dubrovnika do 1808. Drugi dio. Od 1526. do 1808.* Zagreb: Nakladni zavod MH, 1980., 133-146, 213-222; Radovan Samardžić, *Veliki vek Dubrovnika*. Beograd: Prosveta, 1983., 242-279; Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 28-37.

¹⁶ Vladimir Marković, “Kuća i prostor grada u Dubrovniku nakon potresa 1667. godine”, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 14 (1990): 137; Katarina Horvat Levaj, *Barokne palače u Dubrovniku*. Zagreb-Dubrovnik: Institut za povijest umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2001., 29-30, 181.

¹⁷ Dubrovčani su se prvih dana nakon potresa najviše bojali da ih ne bi zauzeli Mlečani ili Turci. Ni jedni ni drugi nisu otvoreno pokazivali svoje namjere o zauzimanju grada nego su tobože nudili svoju pomoć u obnovi, a zapravo su se bojali da tako oslabljen Dubrovnik ne bi zauzela druga strana. Uz određene manje prijetnje najveća se prijetnja opstanku grada dogodila dolaskom Kara-Mustafe na mjesto velikoga turskog vezira 1676. godine. U razdoblju od 1677. do 1682. godine trajalo je otvoreno neprijateljstvo Porte i bosanskih podanika prema Republici i njezinu stanovništvu. Sukob je okončan 1682. godine nakon određenih ustupaka s dubrovačke strane i isplate novca, dok su turske ucjene u potpunosti prestale tek 1683. godine smrću Kara-Mustafe, kojega je sultan Mehmed IV. dao pogubiti nakon neuspjele opsade Beča. Foretić, *Povijest Dubrovnika do 1808. Drugi dio*, 151-173; Samardžić, *Veliki vek Dubrovnika*, 443-481; Vesna Miović, *Dubrovačka diplomacija u Istanbulu*. Zagreb – Dubrovnik: HAZU – Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2003., 141-167.

u prostorije bratovštine Rozarija¹⁸ i u jedan dio dominikanskoga samostana. Osim sentimentalnih razloga koji su ih na to naveli, jedan od razloga što bržega vraćanja redovnica u domovinu može se pronaći i u političko-ekonomskim razlozima. Naime, porušeni samostani imali su uloženi veliki kapital u Italiji, koji je dubrovačka vlada željela iskoristiti za obnovu grada. U slučaju da su redovnice ostale u Italiji, država ne bi mogla doći do toga novca.¹⁹ Veoma brzo pristupilo se i obnovi samih samostana pri čemu je najprije obnovljen najveći i najpoznatiji ženski samostan, onaj Sv. Klare, zatim je obnovljen i benediktinski samostan Sv. Marije od Kaštela da bi se naposljetku pristupilo i utemeljenju dominikanskoga samostana Sv. Katarine Sijenske.²⁰

Red propovjednika, kako se službeno zove dominikanski red, utemeljio je Dominik Guzman početkom 13. stoljeća, a 22. prosinca 1216. godine priznao ga je papa Honorije III. kao zajednicu regularnih kanonika čime je započelo njegovo širenje po svijetu. Nastao je kao reakcija na cjelokupno stanje u tadašnjoj Crkvi i društvu, posebno na raskošan život tadašnjega svećenstva te na djelovanje i širenje mnogih hereza. Prilikom osnivanja reda Dominik je zadržao staru redovničku, monašku tradiciju zajedničkoga života pri čemu je samo izmijenio oblik rada, stavljajući naglasak na putovanje i propovijedanje njegovih sljedbenika kao i na doticaj sa samim vjernicima putem obavljanja službe. I sam Dominik je i nakon priznanja Reda i dalje nastavio svoj rad neumorno putujući po cijeloj Europi, šireći riječ Božju i osnivajući samostane posvuda.²¹ Povijest dominikanskoga reda na tlu Hrvatske može se pratiti još od samih početaka po-

¹⁸ O Bratovštini Presvetoga Ružarja (Rozarija) pogledaj u: Kosta Vojnović, *Bratovštine i obrtne korporacije u republici dubrovačkoj od XIII. do konca XVIII. vijeka. Sv. I.* Zagreb: JAZU, 1899., V-VII; Vinko Foretić, "Dubrovačke bratovštine", *Časopis za hrvatsku povijest* 1-2 (1943): 19-20.

¹⁹ Visina tih glavnica doznaje se iz već spomenutoga popisa Stjepana Gradića. Körbler, *Pisma opata Stjepana Gradića*, 109-110; Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 32-33. Ulaganja dubrovačkih dobrotvornih ustanova, države i privatnih osoba u talijanske javne banke kao i u tzv. *arrandamentije* (zakupnine) nisu dovoljno istražena u dosadašnjoj historiografiji.

²⁰ Vijeće umoljenih 13. travnja 1668. godine odlučilo je da se treba obnoviti samostan Sv. Klare te da gradski providuri trebaju pronaći rješenje koji će se novci upotrijebiti za njegovu obnovu o čemu će izvijestiti samo Vijeće. Državni arhiv u Dubrovniku (dalje: DAD), *Acta Consilii Rogatorum* (dalje: *Cons. Rog.*) ser. 3, sv. 116, fol. 66. Obnova drugoga ženskog samostana - samostana Sv. Marije od Kaštela odobrena je pak 9. svibnja 1669. godine pri čemu je nakon petnaestak dana odobreno petsto dukata za obnovu toga samostana te novih petsto dukata za obnovu samostana Sv. Klare. *Cons. Rog.* sv. 117, fol. 9.

²¹ Više o utemeljenju reda, njegovom širenju i Dominikovu životu u: William A. Hinnebusch, *Dominikanci. Kratka povijest Reda*. Zagreb: Hrvatska dominikanska provincija, Nakladni zavod Globus, 1997., 9-25, 27-57. Dominikanski se red u vrlo kratkome roku tijekom 13. stoljeća proširio cijelom Europom, čak i izvan nje i u svega stotinjak godina brojio je oko dvanaest tisuća članova u 620 samostana i osamnaest provincija. Stjepan Krasić, *Dominikanci. Povijest Reda u hrvatskim krajevima*. Zagreb: Hrvatska dominikanska provincija, Nakladni zavod Globus, 1997., 21.

stojanja reda – odluka o proširenju na Ugarsko-Hrvatsko Kraljevstvo donesena je još 1221. godine na II. općem zboru reda u Bologni. Ta je odluka prvenstveno donesena zbog raširenosti heretičkih pokreta na području Slavonije i Bosne i Hercegovine, pri čemu su katolički krajevi trebali poslužiti kao polazna baza za pripremu i regrutaciju novih članova.²²

Uz muško redovništvo dominikanski je red od samih početaka, a čak i prije, bio posvećen i nastajanju ženskih samostana te je prvi ženski samostan Dominik osnovao još i prije postojanja samoga reda. Prilikom svojih putovanja Europom on je, zajedno s biskupom Diegom d' Acabesom, uspio obratiti skupinu albigenških sljedbenica za koje su u Prouilleu u južnoj Francuskoj, 1206. godine osnovali samostan. Za vrijeme Dominikova života osnovana su još tri ženska samostana da bi godine 1277. već bilo 58 ženskih samostana, a 1303. godine 141, dok se 1358. godine taj broj popeo na 157.²³ Na hrvatskim prostorima prvi pouzdani podatak o nazočnosti sestara dominikanki potječe iz vremena mongolske provale u Ugarsku i Hrvatsku. Uz kralja Belu IV. godine 1241. u Dalmaciju su, između ostaloga, pobjegli i mnogi svećenici i redovnici među kojima je bilo i pet sestara dominikanki koje su u Ninu osnovale samostan Sv. Marije. Osim toga samostana sigurno je da je u Dalmaciji postojalo još šest samostana dominikanskih koludrica – u Zadru,²⁴ Dubrovniku, Karlobagu, Kotoru i Starome Gradu na otoku Hvaru.²⁵

Vrijeme nastanka i izvori prihoda samostana Sv. Katarine Sijenske

Dominikanski samostan Sv. Katarine Sijenske²⁶ u Dubrovniku utemeljen je 7. veljače 1706. godine na mjestu izgorjeloga franjevačkog samostana Sv. Petra.²⁷

²² Prvi dominikanski samostan osnovan u Dalmaciji bio je dubrovački samostan Sv. Dominika osnovan oko 1225. godine. O počecima dominikanskoga reda na tlu Hrvatske više u: Krasić, *Dominikanci. Povijest Reda u hrvatskim krajevima*, 7-14.

²³ Hinnebusch, *Dominikanci*, 12, 28. Krasić, *Dominikanci. Povijest Reda u hrvatskim krajevima*, 119.

²⁴ Iz zadarskoga samostana Sv. Dimitrija sačuvao se najstariji hrvatski tekst pisan latinicom – nastao je 1345. godine i nosi naslov *Red i zachon od primglenia na dil dobroga cignenia sestara nasich suetoga odza nasega Dominika*. Krasić, *Dominikanci. Povijest Reda u hrvatskim krajevima*, 125.

²⁵ Krasić, *Dominikanci. Povijest Reda u hrvatskim krajevima*, 122-123.

²⁶ Sveta Katarina Sijenska jedna je od rijetkih nositeljica titule *naučiteljica crkve* koju dobivaju sveci koji su u velikoj mjeri pridonijeli crkvenoj teologiji i doktrini. Papa Pavao VI. tu joj je titulu dodijelio 27. rujna 1970. godine pri čemu je Katarina bila druga žena koja je ponijela tu titulu. O životu i djelu sv. Katarine Sijenske više u: Hinnebusch, *Dominikanci*, 88-89; Gerald Parsons, *The Cult of Saint Catherine of Siena. A Study in Civil Religion*. Hampshire: Ashgate, 2008., 6-9.

²⁷ Prema tumačenju Lukše Beritića razlog što je samostan Sv. Petra odolio potresu treba tražiti u tome što je građen poslije gradnje vodovoda kada se za miješanje žbuke koristila slatka voda iz vodovoda, čime su temelji i sama izgradnja bili kvalitetniji. Ostalih sedam samostana građeno je prije gradnje

Samostan Sv. Petra, zvan još i samostan Sv. Apostolâ, građen je u razdoblju od 1496. do 1505. godine²⁸ uz crkvu Sv. Petra Velikoga, po kojoj je jedan od šest gradskih seksterija i nosio ime.²⁹ Do podjele na seksterije, nastale vjerojatno pod venecijanskim utjecajem, došlo je nakon što se grad proširio na cijeli prostor danas omeđen gradskim zidinama, negdje krajem 13. i početkom 14. stoljeća. Točna razgraničenja seksterija nisu poznata³⁰ jer nisu sačuvane statutarne ili slične odredbe o njihovim granicama, a prvi se put spominju u odredbi o organizaciji vatrogasne službe, naknadno uvedene u Statut 1309. godine, u kojoj se, međutim, ne navode njihova imena.³¹ Prvi put poimenično se navode 24. svibnja 1344. godine sljedeći seksteriji – *Kaštel, Sv. Petar, Pustijerna, Sv. Vlaho, Sv. Marija i Sv. Nikola*.³² Seksterij Sv. Petra, u kojemu je izgrađen samostan Sv. Katarine, drugi je po slijedu nastanka gradskoga prostora i zauzimao je prostor ispod Kaštela, prvotnoga dijela grada između današnjih ulica Od Domina, Strossmayerove i Gradićeve. U seksterij se moglo ući sa sjevera kroz troja vrata – vrata Celenge, Menčetićeve vrata i Lavlja vrata, a s istoka iz Pustijerne, kroz vrata nasuprot crkvi Sv. Stjepana. Najvažnija sakralna građevina prema kojoj je i dobio ime bila je crkva Sv. Petra, koja je izgradnjom samostana Sv. Petra ušla u njegov sastav.³³

vodovoda kada se za miješanje žbuke upotrebljavala morska voda, koja se lako odvajala od kamena. Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 28.

²⁸ U drugoj polovici 15. stoljeća Marin Župana Bunić oporučno je ostavio sredstva za izgradnju ženskoga samostana pod nazivom Svetih Apostola. Traženje i određivanje mjesta za izgradnju novoga samostana može se pratiti punih deset godina. Beritić, "Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika u Dubrovniku", 60; Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 72.

²⁹ Podjela na gradske četvrti bila je uobičajena u srednjovjekovnim gradovima. U većini slučajeva podjela se odnosila na četiri četvrti (*quartieriii*) ili na šest (*sexterii*). Beritić, "Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika u Dubrovniku", 17; Ivana Lazarević, "Granice dubrovačkih seksterija" *Analiza Zavoda za povijesne znanosti u Dubrovniku*, 40 (2012): 64.

³⁰ Prema istraživanjima Željka Pekovića njihovo razgraničenje usko je povezano s razvojem i rastom grada. Kako se grad širio nasipanjem prvotne uvale oko koje je nastao, tako su se širile i ranosrednjovjekovne gradske zidine. Iz toga je razloga granice prva tri seksterija nešto lakše odrediti, dok je najteže odrediti razgraničenje između seksterija Sv. Marije i Sv. Vlaho. Željko Peković, *Crkva Sv. Petra Velikoga. Dubrovačka predromanička katedrala i njezina skulptura*. Dubrovnik – Split: Omega engineering d.o.o. – Centar Studia mediterranea pri Filozofskom fakultetu u Splitu, 2010., 19-22. Više o samome nastanku i širenju grada u: Željko Peković, *Dubrovnik. Nastanak i razvoj srednjovjekovnog grada*. Split: Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split, 1998., 41-90.

³¹ *Statut grada Dubrovnika: 470-473*; Beritić, "Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika u Dubrovniku", 17; Peković, *Dubrovnik - Nastanak i razvoj srednjovjekovnog grada*, 43; Lazarević, "Granice dubrovačkih seksterija", 65.

³² Beritić, "Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika u Dubrovniku", 17; Peković, *Dubrovnik - Nastanak i razvoj srednjovjekovnog grada*, 43; Lazarević, "Granice dubrovačkih seksterija", 65.

³³ Beritić, "Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika u Dubrovniku", 18; Peković, *Crkva Sv. Petra Velikoga*, 19-25.

Karta 1. Tlocrt Dubrovnika s ucrtanim položajem samostana Sv. Katarine Sijenske

Izvor: Lukša Beritić, "Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika u Dubrovniku", *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 10 (1956): 59-61.

Sredstva za izgradnju samostana Sv. Katarine još je 1592. godine ostavio Miho Mioša,³⁴ koji je u oporuci sastavljenoj 4. travnja 1592. godine, između ostaloga, novac ostavio i za izgradnju ženskoga samostana koji će biti posvećen Sv. Katari- ni.³⁵ Prema njegovoj posljednjoj želji u slučaju da njegov sin Marin kao i unuka Fioka umru bez legitimnih nasljednika,³⁶ svu njegovu pokretnu i nepokretnu imo-

³⁴ Obitelj Mioša porijeklom je iz Stoca u Hercegovini gdje su se bavili trgovinom. Godine 1370. Milša Radilović zvan Čepikuća dolazi u Dubrovnik u kojemu, nakon sklopljenoga braka, ostaje trajno živjeti. Za vrijeme njegova života obitelj je poznata pod obiteljskim imenom Čepikuća da bi se nakon njegove smrti za njegove nasljednike ustalilo prezime Mioša. Pripadali su bogatome sloju građana okupljenih u Bratovštini sv. Antuna. DAD, VGA: fol. 210. O nastanku bratovštine, njezinoj strukturi, rodovima kao i o obiteljskoj strukturi više u: Zrinka Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti. Dubrovački antunini u kasnom srednjem vijeku*. Zagreb-Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku i Hrvatski institut za povijest, 2012.

³⁵ I inače se u oporukama mogu pronaći legati za izgradnju, najčešće ostavljeni sakralnim objektima. Marković, *Pjesnikinje starog Dubrovnika*, 363; Irena Benyovsky Latin, "Razvoj srednjovjekovne operarije – institucije za izgradnju katedrale u Trogiru" *Croatica Christiana Periodica*, XXXIV/65 (2010): 1, 10-11.

³⁶ U *Vlajkijevoj genealogiji antunina* navodi se kako je sin Marin umro neoženjen kao i da je smrću oporučitelja ova obitelj, nakon 222 godine, prestala postojati, dok unuka Fioka nije imala djece. VGA:

vinu naslijedit će bratovština svećenika Sv. Marije³⁷ koja će upravljati dobivenim novcem na sljedeći način. Od prodaje nekretnina na javnoj dražbi³⁸ sav dobiveni novac moraju zauvijek uložiti u zaklade u Napuljskome Kraljevstvu te nijedan dio naslijedene imovine ne smiju dalje prodavati, založiti niti na bilo koji način otuđiti, nego ga trajno držati uloženoga i dobivati godišnji prihod.³⁹ Od tih će godišnjih prihoda unutar grada kupiti onoliko kuća koliko će biti potrebno za izgradnju samostana Sv. Katarine te, nakon izgradnje, crkvu i samostan čim prije urediti i opskrbiti svim potrebnim za život onoliko redovnica koliko ih se može uzdržavati godišnjom dobiti kapitala uloženoga u *Monte di Napoli*.⁴⁰ Oporučitelj ističe kako želi da samostan bude izgrađen i za vlastelinke i za pučanke te određuje da broj vlastelinke ne prelazi jednu četvrtinu od ukupnoga broja redovnica.⁴¹ Djevojke

fol. 110v, 211v. Prema istraživanjima Zrinke Pešorda Vardić *Vlajkijeva genealogija antunina* pokazala se vjerodostojnim izvorom rodoslovlja za taj sloj dubrovačkoga društva. Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 14.

³⁷ Bratovština dubrovačkih svećenika Sv. Petra u Katedri u Sv. Mariji nastala je 1393. godine kao bratovština nižega svećenstva. O njezinu nastanku i ustroju pisao je Kosta Vojnović, koji je donio i prijepis njezina statuta. Vojnović, *Bratovštine i obrtne korporacije u republici dubrovačkoj*, VIII-XII, 16-58. Također pogledaj: Stanko Lasić, "Crkvene bratovštine u nadbiskupiji s posebnim osvrtom na 'Popovski zbor'" u: *Tisuću godina dubrovačke (nad)biskupije*, 687-703.

³⁸ Kao što je bilo uobičajeno za komunalna društva toga doba, i u Dubrovniku je uvedena zabrana davanja ili oporučivanja nekretnina crkvenim osobama i ustanovama. Kada je ta zabrana točno uvedena nije poznato, ali se u oporukama s kraja osmoga i početka devetoga desetljeća 13. stoljeća na takve primjere nailazi tek iznimno. Svim crkvenim osobama i ustanovama i dalje su se oporučno smjeli ostavljati novac ili pokretna imovina, dok se u slučaju ostavljanja nekretnina iste najprije moralo prodati te im darovati protuvrijednost u dobivenome novcu, čime se htjelo ograničiti gospodarsko jačanje Crkve. Janeković Römer, *Okvir slobode*, 212-213; Danko Zelić, "Liber affectuum thesaurarie (1428-1547) Knjiga vječnih najмова oporučnim legatima namijenjenih nabožnim djelima" u: *Knjiga rizničarskih najмова (1428-1547)*, Zagreb – Dubrovnik: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012, 43-44. O komunalnim ograničavanjima legata Crkvi u Trogiru u: Benyovsky Latin, "Razvoj srednjovjekovne operarije", 11.

³⁹ O praksi trajnih legata i rizničarskoj službi više u: Vojnović, *Državni rizničari republike dubrovačke*: 1-13; Nella Lonza, "Za spas duša, na dobrobit države: dubrovački rizničari i vremenita dobra za vječnu nabožnu svrhu (13-15. stoljeća)" u: *Knjiga rizničarskih najмова (1428-1547)*, 9-41.

⁴⁰ Odnosi se na instituciju *Monti di pietà*, građanske zalagaonice koje su osnivane diljem Italije kako bi posuđivale novac potrebitima, s niskim ili nikakvim kamatama. Njihovi počeci mogu se pratiti od druge polovice 15. stoljeća. Godine 1462. godine u Perugi je osnovana prva takva zalagaonica novca. Veliki zagovaratelji *Monti di pietà* bili su franjevci. Da bi mogle početi s radom, ove su zalagaonice najprije morale skupiti određeni početni kapital - *monte*, od dobrovoljnih donacija do posudbi na određeni vremenski period. Međutim, bilo je veoma teško, gotovo nemoguće, stvoriti početni kapital od dobrovoljnih priloga te su s vremenom mnoge od njih odlučile primati uloge na koje su davali do 7,5 posto kamata. Carol Bresnahan Menning, "The Monte's 'Monte': The Early Supporters of Florence's Monte di Pietà", *Sixteenth Century Journal* Vol. 23, No. 4 (1992): 661-665.

⁴¹ Oporučiteljeva želja o većemu broju pučanki nije ostvarena. Naime, Vijeće umoljenih 11. siječnja 1706. godine donijelo je odluku da se u samostanu uvijek moraju nalaziti dvije trećine vladika naspram trećine djevojaka pučanskoga podrijetla. *Cons. Rog.* sv. 140, fol. 3.

koje se budu htjele zarediti bit će oslobođene svih nameta i plaćanja te će sa sobom donijeti samo redovničko odijelo u kojemu će se zarediti.⁴²

Kao što je već spomenuto, dubrovačka vlada veoma je brzo nakon potresa pristupila obnovi ženskih samostana te je 25. listopada 1670. godine dala dozvolu svećeničkoj bratovštini da izgradi samostan posvećen sv. Katarini Sijenskoj, uz naglasak da za to trebaju također dobiti i sve potrebne dozvole od Rima.⁴³ O samome tijeku izgradnje samostana, nažalost, nema sačuvanih podataka te se prvi glas o izgradnji samostana pronalazi u odlukama dubrovačkoga Vijeća umoljenih 16. prosinca 1689. godine. Naime, Vijeću je upućena molba bratovštine svećenika kojom se traži pomoć u završetku izgradnje samostana u čiju je izgradnju već utrošeno devet tisuća dukata te im za potpuno uređenje samostana nedostaje još tisuću dukata koje bi vladi vraćali u ratama po sto dukata godišnje. Njihovoj molbi Vijeće je udovoljilo.⁴⁴ Od najranijega postojanja kako ženskoga, tako i muškoga redovništva, dubrovačka vlada redovito je novčano pomagala samostanima. Osim što im je pomagala, vlada se i uplitala u rad samostana kao i same Crkve⁴⁵ donoseći zakone i odluke kojima je nastojala držati redovnički život, pogotovo u ženskim samostanima, pod kontrolom.⁴⁶ S obzirom da su se u tim samostanima većinom nalazile pripadnice njihovih obitelji,

⁴² DAD, *Testamenta notariae*, ser. 10.2, sv. 49, fol. 15.

⁴³ *Cons. Rog.* sv. 118, fol. 71.

⁴⁴ “*Prima pars est de mutuos dando dictis sacerdotibus ducatos mille ex pecuniis venditionis salis in commercio cum hoc quod singulis annis teneantur restituere ad ducatos centum usque ad extinctionem, si interim aliter non fuerit provisum*”. *Cons. Rog.* sv. 130, fol. 143v-144v.

⁴⁵ Crkva je, kako u Dubrovniku, tako i u drugim kršćanskim krajevima, imala bitan utjecaj u definiranju gradova i njihovoj upravi u kasnoj antici i ranome srednjem vijeku te su još početkom 13. stoljeća nadbiskupi sudjelovali u odlučivanju o nekim općinskim pitanjima. Jačanjem komunalnih institucija njihova je uloga slabila te počinje sve češće i veće izvlašćivanje klera i nadbiskupa iz procesa odlučivanja i o bitnim crkvenim pitanjima. Dubrovačka je vlada u 14., a pogotovo u 15. stoljeću, vodila brigu o mnogim crkvenim pitanjima – određivali su kalendar crkvenih svetkovina, upravljali relikvijama, приходима crkava, samostana i bolnica, brinuli o приходима koje su crkvenim ustanovama oporučno ostavljeni. Zadirali su i u crkvenu jurisdikciju i pravo azila te utjecali na izbor nadbiskupa kao i na odnos s papinstvom. Vlastela je sve ove korake poduzimala iz želje za kontrolom Crkve, koja je izjednačavanjem pripadnika svih staleža davala mogućnost uspona svima i time mogla ugroziti svjetovnu vlast. Više o odnosu dubrovačke vlasti prema Crkvi u: Vojnović, “Crkva i država u dubrovačkoj republici I”, 32-37; Kosta Vojnović, “Crkva i država u dubrovačkoj republici. II”, *Rad JAZU* 121 (1895): 1-15; Janeković Römer, *Okvir slobode*, 211-223.

⁴⁶ U ranijoj povijesti ženskoga redovništva zabilježene su mnogobrojne odluke kojima se vlada direktno uplitala u rad samostana. Predstojnice ženskih samostana mogle su biti isključivo vlasteoskoga podrijetla, dok bez dopuštenja Senata samostani nisu smjeli primati novakinje niti se ijedna od njih mogla zarediti bez posebnoga dopuštenja skrbnika, koje je postavljao Senat. Senat nije dopuštao niti da nadbiskup redovnicama imenuje kapelana i ispovjednike nego ih je on samo “pro forma” potvrđivao. Senat je također upravljao i samostanskim приходима te određivao za koliko novakinja mogu biti potrošeni, a s vremena na vrijeme određivao je i visinu redovničkoga miraza kao i vrijeme novačenja.

razumljivo je da su smatrali da time štite ugled svoga roda i staleža, što je bila jedna od glavnih karakteristika dubrovačkoga vladajućeg sloja.

Od 1700. godine dubrovačka vlada u više je navrata upućivala molbe Svetoj kongregaciji biskupa i redovnika u kojima je tražila da ova odvoji dio prihoda, koji su nakon potresa dodijeljeni samostanu Sv. Klare i dodijeli ih za podizanje samostana Sv. Katarine.⁴⁷ Međutim, u molbi upućenoj 23. ožujka 1705. godine dubrovačka vlada više ne traži odvajanje prihoda nego traži samo dopuštenje za utemeljenje samostana opravdavajući to činjenicom da je gradu potreban još jedan ženski samostan.⁴⁸ Također mole dopuštenje za premještaj dviju sestara redovnica benediktinskoga samostana Sv. Marije od Kaštela kako bi pomogle u vođenju novoga samostana. Molbu o premještaju dviju redovnica benediktinskoga reda uputili su iz razloga što u samome gradu, kao ni u njegovoj okolici, u to vrijeme nije postojao ženski samostan dominikanskoga reda iz kojega bi redovnice mogle doći i pomoći u radu novoosnovanoga samostana.⁴⁹

Tadašnji dubrovački nadbiskup Scotto 23. ožujka 1705. godine poslao je izvješće Svetoj kongregaciji biskupa i redovnika o stanju novoga samostana. U izvješću nadbiskup najprije ističe kako je u gradu prije zlokobnoga potresa 1667. godine bilo osam samostana, od kojih je šest bilo u potpunosti uništeno, dok su dva bila veoma oštećena. Bili su to samostan Sv. Marije od Kaštela za benediktinke i samostan Sv. Klare za franjevke, koji su uskrsnuli uz pomoć Republike te su u njima okupljene sve redovnice i svi prihodi.⁵⁰ Nadbiskup u svome izvješću potvrđuje i činjenicu da je u međuvremenu izgrađen samostan Sv. Katarine na ruševinama nekadašnjega samostana Sv. Petra te da mu trenutno nedostaju samo namještaj i uobičajene potrepštine, a koji svojom veličinom odgovara za dvadeset i više redovnica. Također ističe i kako su već osigurana godišnja sredstva od šesto dukata dovoljna za uzdržavanje dvanaest redovnica i tri sestre

Vojnović, "Crkva i država u dubrovačkoj republici I", 66; Marković, *Pjesnikinje starog Dubrovnika*, 368; Janeković Römer, *Okvir slobode*, 215-217.

⁴⁷ Arhiv Biskupskoga ordinarijata u Dubrovniku (dalje: ABD), *Regularium et Monialium 1705-1806*. (dalje: *Reg. et Mon.*), ser. 6, sv. 3, fol. 1.

⁴⁸ Traženi prihodi više nisu potrebni jer se dubrovačka vlada sama pobrinula pronaći četiristo škuda koliko je nedostajalo za godišnje uzdržavanje samostana. Za godišnje uzdržavanje samostana bilo je potrebno šesto škuda, od kojih je dvjesto već otprije dodijeljeno samostanu, o čemu će više biti govora u nastavku teksta. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 1v.

⁴⁹ U samoj molbi navode se i imena redovnica za koje smatraju da će najbolje obavljati spomenutu službu - radi se o redovnicama Mari Palmoti i Apoloniji Nenchi. I u odlukama Vijeća umoljenih može se pronaći odluka od 10. ožujka 1705. godine u kojoj se navodi da se treba ponovno zatražiti dopuštenje o premještaju dviju spomenutih redovnica u samostan Sv. Katarine kako bi poučavale nove redovnice. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 1v-2; *Cons. Rog.* sv. 139, fol. 127.

⁵⁰ *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 2-2v.

dvorkinje, kojima će kasnije biti pridruženi i redovnički mirazi od stotinu dukata za svaku djevojku.⁵¹ Naposljetku napominje da, uza sve rečeno, ostaje samo još da Sveta kongregacija biskupa i redovnika da svoj doprinos i dozvoli utemeljenje rečenoga samostana kao i premještaj dviju redovnica iz samostana Sv. Marije od Kaštela.⁵² Uz izvješće nadbiskup je priložio i listu iz koje je vidljivo koji će se sve prihodi izdvajati za uzdržavanje samostana i redovnica.⁵³

Izvjestavajući Vijeće umoljenih o stanju samostana 13. veljače 1705. godine,⁵⁴ kao i o onome što se traži za zaređenje dvanaest djevojaka, prokurator samostana⁵⁵ smatraju da je za uzdržavanje redovnica i triju sluškinja potrebno šesto dukata godišnje. Prema njihovome izvješću godišnji prihodi koje je pokojni Miho Mioša ostavio samostanu smanjeni su na 208,7 dukata zbog trenutnih ratova u Italiji,⁵⁶ s time da u tu svotu spadaju još i godišnji prihodi koje je samostanu dodijelila Bratovština Sv. Antuna. Iz dokumenta pisanoga 31. prosinca

⁵¹ Prema nadbiskupu taj je miraz već uobičajen u gradu Dubrovniku i mnogo je manji od redovničkih miraza u Italiji. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 2v. U 17. stoljeću redovnički mirazi u Veneciji dosezali su iznos od osamsto pa i više dukata uz koji su tamošnje redovnice plemićkoga podrijetla redovito donosile i *kovčege*. U njima su se uobičajeno nalazile posteljina, odjeća, kućanske potrepštine i slično. Međutim, obiteljski trošak nije se zaustavljao ni nakon ulaska djevojke u samostan – postoje liste onih redovnica koje su redovito primale novac i druge legate tijekom života čime su i dalje zadržavale svoj obiteljski i socijalni status. Laven, *Virgins of Venice*, 40-41. Slična je situacija bila i na samome jugu Italije. U Napulju i Palermu redovnice plemićkoga podrijetla uz redovnički miraz također su samostanu donosile i druga bogatstva kao što su vinogradi, kuće, mlinovi i slično. Neke od njih imale su i redovite osobne godišnje prihode. Hills, "Cities and Virgins", 35.

⁵² *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 3.

⁵³ Na spomenutoj listi nalazi se izvod iz knjige Vijeća umoljenih o čemu će biti riječi u nastavku teksta.

⁵⁴ U samome dokumentu koji se tiče prokuratorova izvješća navedeno je da su oni to izvješće podnijeli 12. siječnja 1705. godine. Međutim, Vijeće umoljenih 21. siječnja 1705. godine najprije je donijelo odluku o izboru prokuratora, koji će s nadbiskupom pregledati stanje samostana te učiniti sve potrebno za usavršavanje istoga. Dana 13. veljače, pak, prokurator i donose izvješće o prihodima iz kojih će se samostan uzdržavati. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 3v; *Cons. Rog.* sv. 139, fol. 104bisv, 117-119.

⁵⁵ Samostanski prokurator birani su iz redova vlastele u dubrovačkome Vijeću umoljenih. Obično su birana dva prokuratora. Kroz instituciju Riznice i prokuratorску službu Dubrovčani su držali pod nadzorom financije religijskih ustanova, samostana i bratovština. Tatjana Buklijaš, Irena Benyovsky, "Domus Christi in Late-Medieval Dubrovnik: A Therapy for the Body and Soul", *Dubrovnik Annals*, 8 (2004): 84.

⁵⁶ Budući da je Miho Mioša novac za izgradnju i uzdržavanje samostana i redovnica uložio u zaklade u Napulju, borba koja se u tome razdoblju odvijala na europskome tlu uvelike je utjecala i na financijsku stabilnost te regije. U tome se razdoblju, naime, odvijala velika borba za španjolsko naslijeđe, koja je trajala od 1701. do 1714. godine. Smrću kralja Karla II. godine 1700. izumrla je loza Habsburgovaca na španjolskome prijestolju te se oko imenovanja njegova nasljednika isprepliću interesi raznih europskih zemalja i dovode do otvorenoga ratnog sukoba. Dubrovnik je i u ovome sukobu, kao i mnogo puta dotada, svojim izvrsnim diplomatskim umijećem uspio sačuvati svoju neutralnost iako su njegovi interesi na samome početku rata bili itekako ugroženi. Miljenko Foretić, "Dubrovačka Republika i rat za španjolsku baštinu 1701.-1714", *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, 31 (1993): 71-117.

1705. godine, a prema izvodu iz "Libro de Diversa";⁵⁷ vidljivo je da je Bratovština Sv. Antuna odlučila doznačiti određeni iznos novca za godišnje uzdržavanje novoosnovanoga samostana.⁵⁸ Na tu ih je odluku potaknula činjenica da je samostan već izgrađen i spreman za ulaz djevojaka koje će u njemu živjeti redovničkim životom prema odluci tadašnjega pape Klementa XI. Međutim, svjesni da su se godišnji prihodi ostavljeni od pokojnoga Mioše smanjili uslijed tadašnjih događaj u Italiji, bratovština odlučuje dio svojih prihoda prepustiti samostanu.⁵⁹ Iako ne navode koji su ih točno motivi potaknuli na odricanje od spomenute godišnje dobiti, moguće je da su time željeli pomoći da se posljednja želja pokojnoga Miha Mioše, inače nekadašnjega uglednog člana njihove bratovštine, provede u djelo. Moguće je da su bili potaknuti i činjenicom da je pokojni Mioša u svojoj oporuci izričito zatražio da se u samostan prime dvije trećine djevojaka neplemičkoga podrijetla, što je njima kao očevima itekako išlo u korist. Naime, općepoznata je činjenica da su članovi antunina, kao veoma bogati sloj dubrovačkoga društva, u mnogočemu oponašali vlastelu te su od njih preuzeli i endogamiju i većinom su se ženili unutar vlastitoga kruga⁶⁰ te "višak" kćeri smještali u samostane. Uz navedena godišnja izdvajanja od legata pokojnoga Mioše⁶¹ i antuninske bratovštine za godišnje uzdržavanje samostana bilo je potrebno osigurati još četiristo dukata koje bi, prema samostanskim prokurato-

⁵⁷ Prepisivač Vinko Petrović na početku navodi da u nastavku teksta slijedi izvod iz "Libro de Diversa", knjige koja se nalazi u dubrovačkoj kancelariji iz 1697. godine na foliji 130. Na samome kraju prepisanoga teksta tvrdi da je vjerodostojno prepisao tekst iz izvornika, što potvrđuje svojim potpisom i pečatom. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 5-6v.

⁵⁸ *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 3v-4. O financijama i imetku antunina pogledaj u: Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 151-156.

⁵⁹ Bratovština je samovoljno odlučila samostanu prepustiti godišnju kamatu od tri tisuće dukata glavnice, koje su imali uložene u zakladu u Napulju. Navode da su i njihovi godišnji prihodi smanjeni uslijed trenutnoga rata te umjesto nekadašnjih šezdeset dukata sada u prosjeku iznose dvadeset dukata godišnje, koje će trenutni oficijali, kao i njihovi nasljednici, svake godine davati samostanu. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 5v-6.

⁶⁰ Staleška endogamija među antuniniskim rodovima može se pratiti od početka 15. stoljeća te je oko sedamdeset posto svih ženidbenih veza bilo ostvareno unutar vlastitoga staleža. Antunini su posegnuli za endogamijom iz potpuno praktičnih razloga – s obzirom da je politička vlast već bila koncentrirana u rukama vlastele, smatrali su da za svoje staleško izdvajanje, uz gospodarski kriterij, moraju posegnuti za još nečim što će ih izdvojiti od ostatka puka. Kao i vlasteoske brakove i brakove među antuninima obilježili su veoma visoki mirazi te su, uslijed nedostatka novca, opet poput vlastele, sve prekobrojne kćeri smještali u samostane. Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 121-125, 128-132.

⁶¹ Dana 8. siječnja 1706. godine bratovština svećenika Sv. Petra u Katedri navodi kako su, uz Božju pomoć, na ruševinama nekadašnjega samostana Sv. Petra Apostola sagradili novi samostan Sv. Katarine novcem koji im je za to oporučno ostavio pokojni Miho Mioša. S obzirom da je samostan već izgrađen, trenutni upravitelji i činovnici bratovštine obvezuju se da će i dalje izvršavati pokojnikovu želju i svake godine samostanu dodjeljivati godišnje prihode od glavnice uložene u Napulju. Također ističu kako su ti prihodi trenutno smanjeni i da iznose oko sto osamdeset dukata umjesto nekadašnjih

rima, trebala osigurati sama Republika iz državne blagajne.⁶² Vijeće umoljenih odlučilo je da se izdvojena sredstva trebaju isplaćivati četiri godine, odnosno da nakon četiri godine treba ponovno provjeriti stanje prihoda samoga samostana i o tome izvijestiti Vijeće, koje će na osnovi toga izvješća donijeti novu odluku. Ova odluka opravdana je mogućnošću porasta prihoda samostana koji su, kako je navedeno, smanjeni uslijed rata za španjolsko naslijeđe. Prema prokuratorima, čim se situacija u Italiji sredi, prihodi od legata pokojnoga Mioše i onih koje je doznala Bratovština Sv. Antuna trebali bi narasti na 435 dukata te bi nedostajalo samo 165 dukata koje bi trebalo dodijeliti iz državne blagajne.⁶³ Unatoč točno određenim sredstvima koja su se trebala izdvajati za samostan Sv. Katarine, prateći odluke Vijeća umoljenih vidljivo je da je Senat tijekom cijeloga vremena postojanja samostana redovito donosio odluke vezane uz održavanje redovnica te im i dodjeljivao jednokratnu pomoć kao i da su se redovnice žalile na nedobivanje svih namijenjenih sredstava.⁶⁴ Razlog opadanju namijenjenih sredstava za održavanje redovnica može se pronaći u opadanju moći Republike nakon potresa 1667. godine kao i samih samostana čija su velika bogatstva ne-

tristotinjak te se obvezuju da će, ukoliko se prihodi ponovno povećaju, i dalje sav novac davati za održavanje redovnica. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 7-8.

⁶² Prema odluci novci su se trebali izdvajati iz sljedećih prihoda - od javne prodaje soli u samome gradu i to od dijela novca koji je inače namijenjen crkvi Sv. Vlaha; od javne prodaje soli u Stonu (od novca koji su inače bili namijenjeni stonskoj katedrali); od raspoloživoga novca od javnih prihoda u blagajni; od godišnjih prihoda od nekretnina koje je pokojni Antonio Menze, zvan Piccolo, ostavio samostanu Sv. Petra te od raspoloživoga novca iz ostavštine pokojnoga arhidakona Giorgija. Svi ti prihodi, za koje prokurator predlaže da se izdvoje za potrebe samostana, čine zbroj od točno četiri stotine dukata koliko je još nedostajalo za godišnje održavanje samostana Sv. Katarine. *Cons. Rog.* sv. 139, fol. 117-118; *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 4.

⁶³ *Cons. Rog.* sv. 139, fol. 118v-119. Nakon četiri godine Vijeće umoljenih donijelo je odluku kojom se sve dodijeljeno produžuje za daljnje četiri godine. *Cons. Rog.* sv. 141, fol. 247v. Unatoč nadanjima prokuratora, koji su procijenili da će s vremenom prihodi pohranjeni u Italiji porasti, dogodilo se upravo suprotno - 26. travnja 1721. godine Vijeće umoljenih prima molbu u kojoj se redovnice žale kako su prihodi koje dobivaju iz Napulja smanjeni te se nadaju da će im, kao i mnogo puta dotada, pomoći i izdvojiti dio novca iz državne blagajne. Senat im u ime neisplaćenih sredstava dodjeljuje šezdeset dukata. *Cons. Rog.* sv. 150, fol. 73v-74, 102v.

⁶⁴ Tako je već 9. siječnja 1713. godine u Senatu primljena molba redovnica Sv. Katarine u kojoj se žale kako niti jedne godine nisu u potpunosti dobile iznos namijenjen im od prihoda pokojnoga Antonia Menze, u ime čega im Senat dodjeljuje 123 dukata kao jednokratnu naknadu neisplaćenih sredstava. *Cons. Rog.* sv. 144, fol. 110-111. U odlukama Velikoga vijeća iz 18. stoljeća vidljivo je da su gradski oci redovito izdvajali dodatna sredstva i za preostala dva ženska samostana. Tako je, na primjer 31. svibnja 1748. godine, Vijeće umoljenih donijelo odluku prema kojoj se ženskim samostanima treba pomoći s tisuću dukata. Nakon nekoliko vijećanja o tome koji će se novci i kako raspodijeliti, 3. srpnja odlučeno je da im se ipak podijeli šesto dukata - po dvjesto dukata za svaki od samostana. *Cons. Rog.* sv. 164, fol. 21v, 22, 28v-29, 30-30v.

stala. S padom blagostanja u znatnoj su mjeri izostale i donacije i dobrotvorni prilozi samostanima koji su u ranijim razdobljima bili itekako prisutni.⁶⁵

Sveta kongregacija biskupa i redovnika, nakon dobivenih potvrda o izgradnji samostana i osiguranju novca za uzdržavanje redovnica, 26. lipnja 1705. godine određuje da se može nastaviti s procedurom osnivanja novoga samostana koji će se povjeriti na upravljanje Ordinarijatu grada Dubrovnika. Kongregacija također dopušta i premještaj dviju redovnica iz samostana Sv. Marije od Kaštela za upravljanje novim samostanom.⁶⁶ Na osnovi te odluke dubrovački nadbiskup Toma Antonio Scotto nastavlja s kanonskim utemeljenjem novoga samostana te 9. siječnja 1706. godine upućuje nova pisma Kongregaciji vezana uz ovu problematiku. Ponovno ističe da su crkva i samostan dovršeni i izgrađeni sa sakristijom, blagovaonicom, spavaonicom i ostalim potrebnim sobama te da su opremljeni kako crkvenim, tako i svjetovnim namještajem. Na temelju svojih kanonskih ovlasti odlučuje da samostan zasad može primiti dvanaest redovnica i tri sestre dvorkinje. Također napominje da djevojke koje uđu u samostan nakon završene godine novaštva moraju dati svečani zavjet čistoće, siromaštva i poslušnosti prema svetim crkvenim zakonima, propisima svetoga Tridentskog koncila,⁶⁷ apostolskim konstitucijama kao i pravilima reda te da će se nalaziti pod upravom nadbiskupa i njegovih nasljednika. Nadbiskupovim dopuštenjem u samostan se mogu početi primati mlade djevice koje će obući dominikansko redovničko odijelo i koje će prilikom ulaska u samostan donijeti stotinu dukata redovničkoga miraza. Taj će se iznos čuvati, a tek će se nakon njihovoga svečanog zavjeta dati u korist samostana. Naposljetku napominje da će se iz samostana Sv. Marije od Kaštela premjestiti dvije redovnice kako bi vodile samostan Sv. Katarine, ali samo za sljedeće tri godine te ističe kako će se on kao nadbiskup, kao i svi njegovi nasljednici, brinuti da se odluka o premještaju redovnica, kao i sve naredbe Svete kongregacije biskupa i redovnika, provode u djelo.⁶⁸

⁶⁵ Slavica Stojan, *Vjerenice i nevjernice: žene u svakodnevnici Dubrovnika (1600.-1815.)*. Zagreb – Dubrovnik: Prometej – Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2003., 44.

⁶⁶ Tom je odlukom dopušteno njihovo zadržavanje u samostanu tri godine kako bi pomogle u samim počecima rada samostana te je određeno da se trebaju premjestiti uz pratnju uglednih gospođa. Odbačene redovnice, Mara Palmota i Apolonija Nenci, i nakon tri godine ostale su u samostanu Sv. Katarine, ali su nakon te tri godine 10. kolovoza 1709. godine položile novi, dominikanski zavjet za što su najprije 22. lipnja 1709. godine dobile novu dozvolu Svete kongregacije biskupa i redovnika. Sve do polaganja novoga zavjeta nosile su benediktinsko odijelo. Obje su ostale u samostanu sve do smrti. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 8v-9, 14v.

⁶⁷ O Tridentskome koncilu i provedbi njegovih odluka na dubrovačkome području u: Josip Sopta, "Reformacija i Tridentski sabor u Dubrovniku" u: *Tisuću godina dubrovačke (nad)biskupije*, 379-395; Buklijaš, Benyovsky, "Domus Christi in late-medieval Dubrovnik", 81-107.

⁶⁸ *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 11v-12.

Nakon dopuštenja Svete kongregacije biskupa i redovnika da se nastavi s utemeljenjem samostana, dubrovački Senat odredio je tri prokuratora koji su trebali osigurati potreban namještaj za samostan i crkvu, kako crkveni, tako i profani.⁶⁹ Njima su pridružena i dva gradska činovnika te su, iako je nadbiskup pregledao stanje samostana i potvrdio da je sve spremno za primanje djevojaka, izabrana gospoda ozbiljno shvatila svoju dužnost i još jednom marljivo pregledala unutarne i vanjsko stanje samostana i crkve. Uvjerivši se da je sve u potpunom redu, zaključili su da se može nastaviti s procedurom i premještajem dviju benediktinki kao i primanjem novakinja u samostan te su odredili dan službenoga utemeljenja samostana. Odlučeno je da će to biti 7. veljače 1706. godine.⁷⁰ Toga su se dana pred samostanom Sv. Marije od Kaštela okupili nadbiskup kao i prokurator i novoosnovanoga samostana koji su prema zakonu određeni iz Maloga vijeća.⁷¹ Njima su se pridružile četiri vlastelinke, srodnice sestre Mare Palmote, kao i dvije građanke, srodnice sestre Apolonije Nenchi, čija je uloga, prema običajima Svete kongregacije biskupa i redovnika, bila u tome da isprate dvije redovnice iz jednoga samostana u drugi.⁷² Obred prelaska dviju benediktinskih redovnica u dominikanski samostan izgledao je ovako: najprije su se u samostanu Sv. Marije od Kaštela okupile sve redovnice kojima se obratio nadbiskup istaknuvši potrebu za osnivanjem novoga ženskog samostana. Zatim su dvije spomenute redovnice došle pred opaticu samostana moleći je za dozvolu za prelazak i blagoslov koji im je ona i dala. Nakon dobivenoga dopuštenja redovnice napuštaju crkvu Sv. Marije od Kaštela i u povorci kreću prema novome samostanu Sv. Katarine Sijenske. Povorku je predvodila osoba koja je nosila nadbiskupski križ za kojom je išao nadbiskup, za njim dvije redovnice odjevene u redovničke haljine, nakon njih spomenute četiri vlastelinke, potom dvije građanke, dvojica prokuratora i naposljetku arhiđakon don Nikola Zlatarić, gene-

⁶⁹ *Cons. Rog.* sv. 139, fol. 104bisv.

⁷⁰ *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 12v. U dubrovačkoj starijoj i novijoj historiografiji ponekad se krivo navodi 1709. godina kao godina utemeljenja samostana Sv. Katarine Sijenske. Ta se informacija može pronaći u djelu Lukše Beritića *Ubikacija nestalih građevinskih spomenika u Dubrovniku*, koji se poziva na Josipa Gelčića. Time se i autori koji se pozivaju na informaciju koju prenosi Lukša Beritić pozivaju na krivu informaciju. Zanimljivo je da autorica Nella Lonza u svome djelu *Kazalište vlasti* na dva mjesta spominje utemeljenje samostana Sv. Katarine, pri čemu se prvi put poziva na Beritića i donosi krivu godinu utemeljenja, a na drugome mjestu - gdje se poziva na izvornu građu - donosi točnu godinu utemeljenja samostana. Beritić, "Ubikacija nestalih građevinskih spomenika u Dubrovniku", 61; Nella Lonza, *Kazalište vlasti. Ceremonijal i državni blagdani dubrovačke republike u 17. i 18. stoljeću*. Zagreb - Dubrovnik: HAZU - Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2009., 269, 409; Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 128.

⁷¹ Bili su to Orsat Marinov de Sorgo i Marin Đurov de Grado, koji je zamijenio bolesnoga Stijepa Božovog de Proculo. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 13.

⁷² *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 13.

ralni vikar. Nakon što su stigli pred vrata crkve novoga samostana, nadbiskup je dočekaao dvije redovnice koje su, ušavši u crkvu, kleknule na dvije klupice. U crkvu su potom ušle i spomenute vlastelinke i građanke koje su se nalazile u njihovoj pratnji te dvije sestre dvorkinje - Dorotea i Marta⁷³, koje su kleknule na zemlju ispred dviju redovnica. Nakon što je nadbiskup dao znak, svi su izašli iz crkve. Majstor ceremonije⁷⁴ otvorio je vrata samostana u koji je najprije ušao nadbiskup, za njim dvije redovnice, potom gospoda prokuratora, dok su vlastelinke i građanke ostale ispred vrata. Potom je nadbiskup zajedno s prokuratorima proveo redovnice kroz glavne sobe novoga samostana predajući im pripadajuću namještaj i ključeve pri čemu im je objasnio važnost dobrog i pravednoga upravljanja samostanom. Također im je srdačno preporučio vršenje svetih pravila i konstitucija reda, nakon čega je otišao s prokuratorima dajući im svoj blagoslov.⁷⁵ Tako je počeo redovnički život u novoosnovanom samostanu dominikanskoga reda, samostanu Sv. Katarine Sijenske, u koji su već istog dana ušle prve novakinje.⁷⁶

Zaključak

Potreba za utemeljenjem još jednoga samostana nakon potresa 1667. godine i obnove grada može se opravdati već i samom činjenicom kako je prije samoga potresa u staroj gradskoj jezgri postojalo osam ženskih samostana koji su zbrinjavali mnogobrojne dubrovačke djevojke još od početka 12. stoljeća. S obzirom da je dubrovačka vlada itekako bila svjesna njihove tradicijske uloge, kao i potrebe da preživjelim redovnicama čim prije omogućće nastavak njihovoga uobičajenog života, već je od najranijih dana obnove grada mislila i na njih. Najprije su sredstva za izgradnju i održavanje osigurana za franjevački samostan Sv. Klare, u koji su bile smještene sve preživjele redovnice, da bi zatim bio obnovljen i benediktinski samostan Sv. Marije od Kaštela. Naposljetku se prišlo i izgradnji dominikanskoga samostana Sv. Katarine Sijenske. Budući da je to bilo teško razdoblje za očuvanje slobode Republike, a bila su potrebna i velika finan-

⁷³ U popisima sestara dvorkinja u samostanu Sv. Katarine zabilježeno je da su ove dvije bile prve sestre dvorkinje spomenutoga samostana. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 87.

⁷⁴ O dubrovačkim ceremonijama vidi: Nella Lonza, *Kazalište vlasti*.

⁷⁵ *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 13-13v. DAD, *Cerimoniale*, sv. 2, ser. 21.1, sv. 8.2, fol. 219-224v. Na ustupljenome transkribiranom tekstu prelaska redovnica zapisanome u arhivskom fondu *Ceremonijal* zahvaljujem dr. Nelli Lonza.

⁷⁶ Oko 18 sati u samostan su ušle Rosa, kći Stjepana Vituše, i Frana, kći Ivana Krstitelja Skapića. Nakon nekoliko dana, 13. istoga mjeseca, u samostan su ušle i Frana, kći Vicka Volantija, kao i Nika, kći Boža Antice. Sve četiri djevojke na isti su dan, 13. veljače s najvećom pobožnošću odjenule dominikansko odijelo. *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 13v-14.

cijska sredstva za obnovu grada, izgradnja ovoga samostana nije bila financirana isključivo državnim novcima. Sretna okolnost pojavila se u činjenici da je još 1592. godine pokojni Miho Mioša ostavio legat upravo u tu svrhu – za izgradnju ženskoga samostana posvećenoga sv. Katarini Sijenskoj ukoliko njegovi nasljednici umru bez djece. Unatoč tome što ostavljeni legat nije bio dovoljan za izgradnju i daljnje uzdržavanje redovnica, dubrovačka je vlada, kao i bratovština Sv. Antuna, izdvojila potrebne godišnje prihode. Osiguranjem novca za ovaj samostan, kao i za druga dva ženska samostana, oni su na neki način osigurali i budućnost za svoj rod i stalež jer je općepoznata činjenica da su u samostane odlazile ne samo one djevojke koje su osjećale istinski Božji poziv, nego i one za koje nije postojao drugi izbor uslijed stroge ženidbene politike i visokih miraza koji su pritom isplaćivani. Potreba za još jednim samostanom opravdana je već nakon svega godinu dana kada se u njemu nalazilo osamnaest djevojaka od kojih su neke već dale svečani zavjet siromaštva, čistoće i poslušnosti, a druge su tek pristupile samostanu. Unatoč činjenici da se prilikom osiguranja novca navelo kako su oni dovoljni za dvanaest redovnica i tri sestre dvorkinje, već je u prvoj godini postojanja taj broj premašen.

Samostan Sv. Katarine Sijenske svoju tradicijsku ulogu vršio je sve do 1808. godine kada je, zajedno s ostalim samostanima, zatvoren odlukom tadašnje Napoleoneve vlasti. Iako je ta odluka teško pogodila dubrovačke redovnice, upitno je što bi se dogodilo sa ženskim samostanima jer je u drugoj polovici 18. stoljeća primjetan pad broja zaređenih djevojaka. U zadnjih pedesetak godina postojanja samostana Sv. Katarine, u razdoblju od 1759. do 1808. godine, u njega je ušlo svega sedam djevojaka, s time da je zadnja novakinja u samostan ušla 24. veljače 1786. godine.⁷⁷ Jedan od razloga opadanja broja zaređenih djevojaka može se pronaći i u opadanju moći Republike kao i samih samostana čija su velika bogatstva nestala. Iako se dubrovačka vlada vrlo brzo pobrinula za redovnice i obnovila im samostane, ipak je rekonstrukcija bila površna i djelomična. Život im je bio otežan u uskim prostorima punim vlage, koji su zimi bili jedva upotrebljivi, pa je i to bio jedan od razloga sve manjega broja novakinja. Također je i novi liberalni duh, koji se javlja krajem 18. stoljeća, poticao slobodnu volju pa se sve više smanjivao broj djevojaka koje su u samostan ušle pod prisilom roditelja odnosno skrbnika. Na pad broja zaređenih djevojaka utjecala je i demografska kriza koja je zahvatila dubrovačko plemstvo, a koja je produbljena i njihovom podjelom na dva tabora koji se tijekom cijeloga 18. stoljeća međusobno ne miješaju.⁷⁸ Uzimajući u obzir

⁷⁷ *Reg. et Mon.* sv. 3, fol. 18-18v.

⁷⁸ O klanovskoj podjeli i raskolu među vlastelom vidi: Stjepan Ćosić, Nenad Vekarić, "Raskol dubrovačkog patricijata", *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*,

navedeno, možda bi se s vremenom samostan Sv. Katarine ugasio i sam od sebe zbog nedovoljnoga broja redovnica. Možda bi se pristupilo ukidanju pojedinih samostana i nastavku rada samo jednoga od njih jer je i u drugim ženskim samostanima primjetan pad broja zaređenih djevojaka⁷⁹ kao i nedostatak sredstava za njihovo uzdržavanje. Međutim, to su samo pretpostavke na koje je nemoguće dati odgovor. Nakon ukidanja samostana⁸⁰ preživjele redovnice smjestile su se kod svojih obitelji ili u kući Antonija Casilarija na Pilama. U prostorijama bivšega samostana Sv. Katarine danas se nalazi Glazbena škola, dok se u 19. stoljeću tamo najprije nalazio licej, a zatim gimnazija. Njegovi ostaci vidljivi su i danas – dobro su očuvana dva ulazna portala s lunetama i reljefima te je na unutarnjemu još uvijek čitljiv natpis “*Monasterio di Santa Catarina da Siena*”.

39 (2001): 305-379; Stjepan Čosić, Nenad Vekarić, *Dubrovačka vlastela između roda i države: salamankezi i sorbonezi*. Zagreb – Dubrovnik: HAZU – Zavod za povijesne znanosti, 2005.

⁷⁹ I u benediktinskome samostanu Sv. Marije od Kaštela u drugoj polovici 18. stoljeća primjetan je pad broja samostanskih novakinja – u razdoblju od 1761. godine do ukidanja samostana 1808. godine ušlo je svega devet novakinja. Franjevački samostan Male braće u Dubrovniku, *Serie delle vestizioni, professioni, e morti delle monache benedettine di S. Maria di Castello. Come pure delle creazioni, e morti delle abbadesse dell'istesso monastero. Principiando dall'anno 1690.* br. 143, fol. 8-16.

⁸⁰ Francuzi su dva ukinuta ženska samostana (samostan Sv. Klare i Sv. Marije) pretvorili u vojarne kao što su to običavali raditi i u drugim dalmatinskim gradovima. Stjepan Čosić, *Dubrovnik nakon pada Republike (1808-1848.)*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU, 1999., 33-34; Vesna Čučić, *Posljednja kriza Dubrovačke Republike*. Zagreb – Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku – Matica hrvatska, 2003., 126; Stanko Piplović, “Uloga države u izgradnji sakralnih građevina”, *Građa i prilozi za povijest Dalmacije* 19 (2003): 127-128, 138.

The foundation of the nunnery of St Catherine of Siena in Dubrovnik

Minela Fulurija
Od izvora 61
20236 Mokošica
Republic of Croatia
E-mail: minelafulurija@gmail.com

Summary

This essay uses the hitherto unexplored archival fund *Regularium et Monialium* of the Diocesan Ordinariate in Dubrovnik to show when and with what funding the Dominican Monastery of St Catherine of Siena was established in Dubrovnik. The monastery was erected on the former site of the nunnery of St Peter, one of eight nunneries in existence in Dubrovnik before the 1667 earthquake. The earthquake destroyed entirely or partially all nunneries, along with many other buildings. The convent of St Catherine was established following the reconstruction of two largest nunneries, of St Claire and St Mary of Castle. The means for the construction and later support and maintenance of the convent were bequeathed by the rich merchant Miho Mioša as early as the late sixteenth century, so the Dubrovnik Senate approved the commencement of building in 1670. Because the bequest was not sufficient either for building or for later support of the convent and its nuns, the government of the city, together with the prestigious Confraternity of St Anthony that brought together Dubrovnik merchants, pledged part of their annual incomes towards that purpose. As well as securing finances for the convent, it was also necessary to obtain a permit from the Holy Congregation of Bishops and Monastics, to establish the convent and to transfer two nuns from the Benedictine monastery of St Mary. In the absence of Dominican nuns in the Dubrovnik regions, these two Benedictines were supposed to assist in the early days of the new convent. Once the permits had been obtained, the Archbishop of Dubrovnik continued with the canonical establishment of the new monastery. On 7 February 1706 the two Benedictine nuns arrived from their previous establishment and first novices were admitted. The monastery remained active until 1808 when the Napoleonic government closed all the monastic institutions.

Keywords: monastery, nuns, Dominicans, St Catherine, Dubrovnik